

**DE GESCHIEDENIS VAN
HET LUSTAANS
GEDROCHT
ONDERDRUKING EN BEVRIDING
PORTUGAL
& ZIJN KOLONIËN
TONEELWERKGROEP
PROLOOG**

DE GESCHIEDENIS VAN HET LUSITAANS GEDROCHT

DOOR PETER WEISS

EEN PRODUKTIE VAN:

JOCHÉ ROYAARDS, RIK HANCKÉ, MARCEL RENSEN, FRIEDA PITTOORS, GERARD PIETERSE, JOOP KEESMAAT, MIEL VANATTENHOVE, JEANNETTE VAN AALEN, BART SCHEEPENS, KOMMER 'T MANNETJE, JAN CORNELIS NOOTEBOOM, THEO VAN DER HOORN, LISETTE MERTENS, JEAN CUSTERS, HUBB HUBEN.

VERDER WERKTEN MEE:

MARTE RÖLING, ANGOLA KOMITEE, BERT EDELENBOS, GERARD PUBBE, LEGER EN WAPENMUSEUM DELFT.

KOLONIAAL LOGBOEK

- 1450 ANGOLA HEEFT 18 MILJOEN INWONERS.
- 1483 PORTUGEZEN LANDEN IN HET MONDINGSGBIED VAN DE KONGO.
- 1486 BEGIN VAN DE SLAVENHANDEL: 5 MILJOEN ANGOLEZEN WORDEN WEGGEVOERD.
- 1792 EUROPA, BEHALVE PORTUGAL, VERBIEDT SLAVENHANDEL.
- 1836 PORTUGAL VERBIEDT SLAVENHANDEL. TOT 1920 WORDEN ECHTER NOG 250 000 SLAVEN NAAR DE KOFFIEPLANTAGES VAN SAO TOMÉ GETRANSPORTEERD. VEEL ANGOLEZEN VLUCHTEN HUN LAND UIT.
- 1885 PORTUGAL BLIJFT IN BEZIT VAN ANGOLA EN MOZAMBIQUE, BEGINT MET BEZETTING VAN HET HELE BINNENLAND.
- 1900 ANGOLA HEEFT 2 MILJOEN ZWARTEN EN 9000 BLANKEN.
- 1920 LAATSTE VERZET NEERGESLAGEN.
- 1926 PORTUGAL SLUIT VERDRAG MET ZUID-AFRIKA.
- 1928 WET: DE STAAT KAN INBOORLINGEN VERPLICHTEN TOT ARBEID IN DIENST VAN DE GE-MEENSCHAP.
- 1934 VERDRAG MET RHODESIË: PORTUGAL VERPLICHT ZICH JAARLIJKS 160 000 ZWARTEN NAAR DE MIJNEN VAN ZUID-AFRIKA EN RHODESIË TE STUREN TEGEN EEN VERGOEDING VAN 40 MILJOEN GULDEN PER JAAR.
- 1938 VERPLICHTE KATOENBOUW. RASSENDISKRIMINATIE ZET ZICH VOORT.
- 1956 OPRICHTING MPLA: VOLKSBEWEGING VOOR DE BEVRIJDING VAN ANGOLA. BEWEGING STICHT SCHOLEN: 98% VAN DE BEVOLKING IS ANALFABEET.
- 1959 PORTUGESE GEHEIME POLITIE, DE PIDE, NEEMT OP 29 MAART HONDERDEN ANGOLEZEN GEVANGEN.
- 1960 DE MPLA DOET BEROEP OP PORTUGAL VOOR VREEDZAME OPLOSSING. ARRESTATIES VOLGEN, ONDER HEN AGOSTHINO NETO, VOORZITTER VAN DE MPLA. 28 NA-TIONALISTEN WORDEN GEËXECUTEERD.
- 1961 TIENDUIZENDEN DODEN DOOR HET OPTREDEN VAN HET PORTUGESE LEGER EN DE LUCHT-MACHT TEGEN OPSTANDIGE KATOENPLUKKERS. HET VERZET VERSCHERPT. MPLA DOET MISLUKTE AANVAL OP DE GEVANGENIS VAN LUANDA. OPSTAND IN HET NOORDEN: 2000

VERVOLG KOLONIAAL LOGBOEK

PORTUGEZEN EN 50.000 ANGOLEZEN VINDEN DE DOOD. 500.000 VLUCHTEN NAAR KONGO.

1964 MPLA-OFFENSIEF IN CABINDA.

1966 MPLA-OFFENSIEF IN OOST-ANGOLA.

1968 STRIJD IS UITGEBREID TOT 30% VAN HET LAND.

1970 PORTUGAL GEBRUIKT NAPALM EN ONTBLADERINGSMIDDELEN.

1971 MPLA KONTROLEERT ÉÉN DERDE DEEL VAN HET LAND: CABINDA, CUANZA NORTE, ZAÏNE, OOST-ANGOLA. HET VOEDSELGEBREK GROEIT; DE OOGST IN GROTE DELEN VAN DE BE-VRIJDE GEBIEDEN IS DOOR PORTUGAL VERNIETIGD. BOVENDIEN TREDEN BIJ HET GEBRUIK VAN ONTBLADERINGSMIDDELEN ADEMHALINGS- EN SPIJSVERTERINGSMOEILIKHEDEN OP.

HET STUK „DE GESCHIEDENIS VAN HET LUSITAANS GEDROCHT” BESTAAT EIGENLIJK UIT DRIE DELEN.

HET EERSTE DEEL GAAT OVER DE 500 JAAR DAT DE PORTUGEZEN NU AL IN ANGOLA ZIJN. HET EINDIGT BIJ DE OPSTAND VAN 4 FEBRUARI 1961; HET BEGIN VAN DE BEVRIJDINGSSTRIJD TEGEN DE PORTUGESE OVERHEERSING. WE HOREN HOE DE PORTUGEZEN HET LAND VEROVERDEN IN 1483. WE ZIEN HOE HET KOLONIALE SYSTEEM IN DE PRAKTIJK WERKT. DE ANGOLEZEN WORDEN GEDWONGEN ONDER SCHANDALIGE OMSTANDIGHEDEN TE WERKEN OP DE PLANTAGES EN IN DE MIJNEN. DE VROUWEN WERKEN TEGEN EEN HONGERLOON ALS HUISPERSONEEL BIJ BLANKE FAMILIES. ONDERWIJS IS ER VRIJWEL NIET: HET GROOTSTE DEEL VAN DE BEVOLKING KAN LEZEN NOCH SCHRIJVEN. SLECHTS EEN KLEINE GROEP DE ASSIMILADO'S KRIJGT EEN WEINIG SCHOLING OM ALS KLEINE AMBTENAAR VOOR DE PORTUGEZEN TE WERKEN. DE INBOORLINGEN MOGEN ZICH NIET VRIJ VERPLAATSEN IN HET LAND; ZE HEBBEN EEN WERKBOEKJE WAARIN STAAT WAAR ZE ZICH MOETEN BEVINDEN. HET ROVEN VAN DE BODEMSCHATTEN DIAMANT, OLIE, IJZER DOOR DE PORTUGEZEN IN SAMENWERKING MET DE GROTE WESTERSE MAATSCHAPPIJEN GAAT ONGEHINDERD DOOR.

IN DE UITBEELDING OP HET TONEEL LATEN WE STEEDS DUIDELIJK ZIEN HOE HET KOLONIALE SYSTEEM IN ELKAAR ZIT, DE ROL VAN DE KERK, HET LEGER EN DE STAAT. HET BELANGRIJKSTE MOTIEF IS ECHTER: DE EKONOMIESE WINST DIE ER TE BEHALEN IS.

IN HET TWEEDE DEEL ZIEN WE DE OPSTAND VAN 1961. DE EISEN VAN DE OPSTANDELINGEN ZIJN:

HET LAND MOET ZIJN
VAN HEN DIE HET BEWERKEN

DE HUIZEN MOETEN BEWOOND WORDEN
DOOR HEN DIE ZE BOUWEN

DE PRODUKTEN MOETEN BESTEMD ZIJN
VOOR HEN DIE ZE PRODUCEREN

DE SCHOLEN MOETEN OPENSTAAN
VOOR IEDEREEN

DEZE OPSTAND WORDT DOOR DE PORTUGEZEN NEERGESLAGEN MET HULP VAN HUN NAVO BONDGENOTEN. ZIJ VORMT ECHTER HET BEGIN VAN EEN LANGE EN MOEILIJKE BEVRIJDINGSOORLOG.

HIEROVER GAAT HET DERDE DEEL. DIT DEEL IS NIET MEER VAN PETER WEISS, MAAR IS DOOR DE MENSEN VAN PRO-LOOG ZELF GESCHREVEN. HET STUK VAN WEISS DATEERT UIT 1967 EN SINDS DIE TIJD IS ER VEEL GEBEURD. IN ANGOLA IS INTUSSEN DE TOESTAND VERANDERD. HELE STUKKEN VAN HET LAND ZIJN AL BEVRIJD.

WE LATEN ZIEN HOE DE MENSEN OP DE HOOGTE GESTELD WORDEN VAN DE POLITIEKE SITUATIE. PAS ALS ZIJ DEZE BEGRIPEN EN ALS ZIJ INZIEN HOE DIE VERANDERD KAN WORDEN, ZULLEN ZIJ BEREID ZIJN DAARVOOR TE VECHTEN. IN DE BEVRIJDE GEBIEDEN VINDT DE OPBOUW PLAATS VAN HET NIEUWE ANGOLA. HET ONDERWIJS SPEELT HIERBIJ EEN BELANGRIJKE ROL. HET HOUDT DIREKT VERBAND MET DE DAGELIJKSE REALITEIT VAN HET LEVEN. DAARNAAST BE-REIDT HET DE MENSEN OOK VOOR OP HET BESTAAN IN EEN MAATSCHAPPIJ, WAARIN IEDEREEN GELIJK IS EN ER GEEN EKONOMIESE UITBUITING MEER ZAL PLAATSVINDEN.

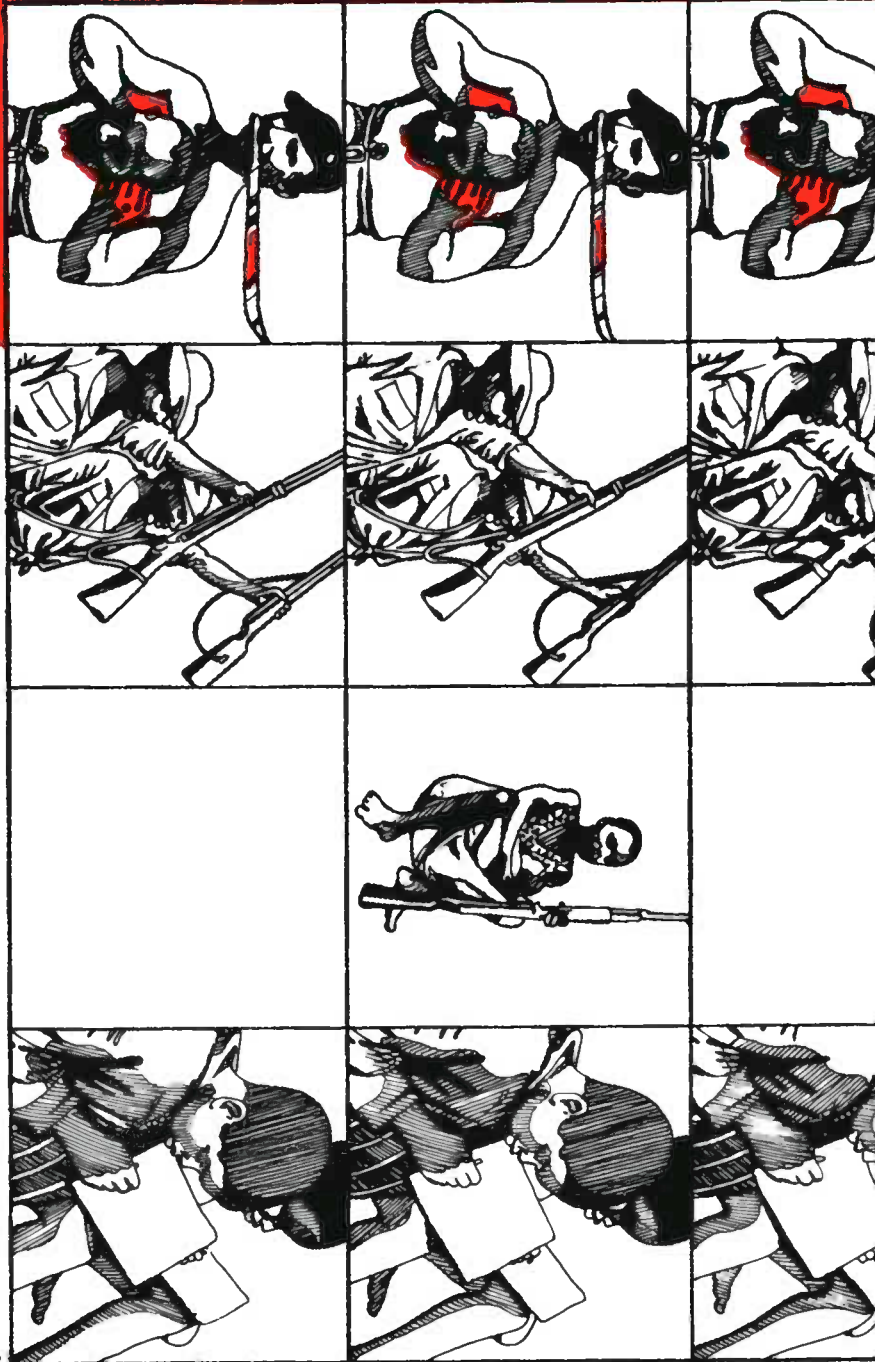
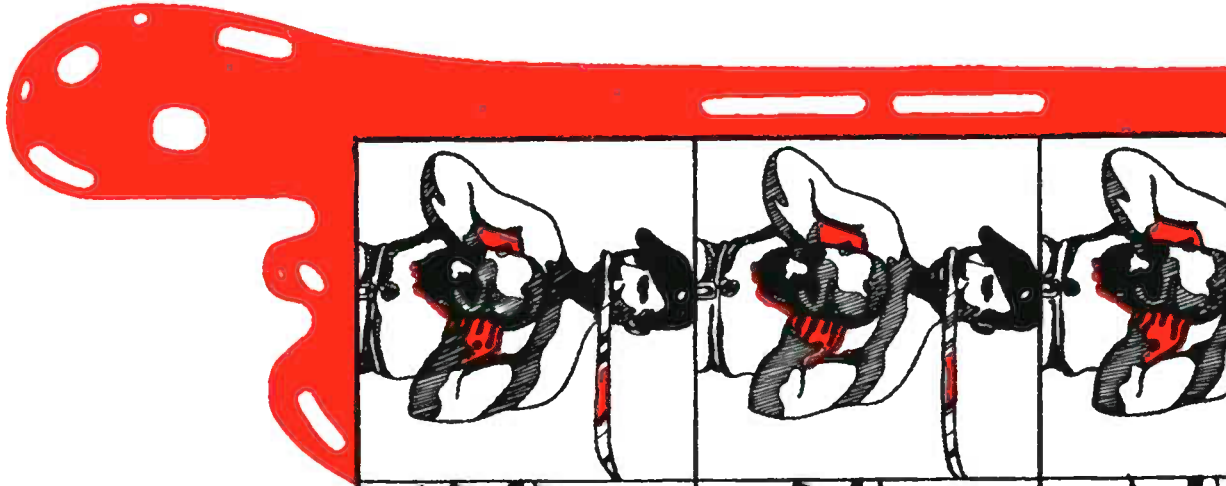
DE BEVRIJDINGSSTRIJD GAAT INTUSSEN ONVERMINDERD DOOR. DE PORTUGEZEN KUNNEN DANK ZIJ DE HULP VAN DE NAVO GEBRUIK MAKEN VAN STEEDS MODERNERE EN AFGRIJSELIJKE METODES ALS NAPALM EN ONTBLADERINGSMIDDELEN.

HET ENIGE WAT WIJ KUNNEN DOEN, IS MET DE WAPENS STRIJDEN TEGEN HET PORTUGESE KOLONIALISME IN ONS LAND. IN HET BEGIN VAN DE OORLOG WAS ONS PAROOL „VICTORIA OU MORTE” (OVERWINNING OF DOOD). NU IS HET „VICTO-RIA E CERTA” (DE OVERWINNING IS ZEKER).

ONZE VRIJHEIDSOORLOG ZAL ALTIJD TE LANG ZIJN. IK KAN NU MET GEEN MOGELIJKHEID ZEGGEN HOEVEEL TE LANG, DAT HANGT VAN ZOVEEL FAKTOREN AF, OOK VAN DE HOUDING VAN DE EUROPESE LANDEN. TOEN DE PORTUGEZEN HIER OMSTREEKS 1500 KWAMEN, WOONDE ER IN ANGOLA 18 MILJOEN MENSEN. 8 MILJOEN SLAVEN ZIJN WEGGEVOERD. ER WONEN NU NOG 4 MILJOEN MENSEN IN ONS LAND. DAARUIT BLIJKT OVERDUIDELIJK WAT DE BLANKE IN ONS LAND HEEFT GEDAAN: MOORD, UITBUITING, ONDERDRUKKING, VERNIETIGING VAN EEN KULTUUR.

MOGEN WIJ IETS TERUGVRAGEN UIT EUROPA?

(Augustinho Neto, voorzitter van de MPLA,
in een interview in de Nieuwe Linie van 26 november 1971.)

ontwerp: marta rilling 2022